

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 913

CHICAGO, ILL., 12. MARCA (March 12), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

“NOVA” ADMINISTRACIJA POD STARIM POKRIVALOM.

Dne 4. marca je nastopila službo nova administracija. Predsednik Coolidge je bil “ustoličen” po starem običaju, napravil je govor, in ceremonija je bila končana. In vse je ostalo kakor je bilo.

Tudi o “generalu” Davisu se je moralo izvedeti, da je bil dne 4. novembra izvoljen za podpredsednika Zedinjenih držav. V svojem inavguracijskem govoru dne 4. marca pred senatom se je ta propagator odprte delavnice in stoprocentnega amerikanizma razljutil tako zelo, da je bilo celo predsednika Coolidgea sram in vsi republikanski prvaki so gledali v tla.

Podpredsednik Calvin Coolidge je prišel na predsedniški stolec po Hardingovi smrti. Do 4. novembra ni bil predsednik “po volji naroda”, ampak po odredbi ustave. Dne 4. marca pa je nastopil vlado “po volji ameriškega ljudstva”.

Vse bo ostalo tako kakor je bilo. V kabinetu so gotove spremembe, a politika ameriške vlade ne bo spremenjena. Charles Evans Hughes, ki je postal državni tajnik po Hardingovi izvolitvi, je dne 4. marca odstopil. Coolidge mu je dobil vrednega naslednika v osebi Frank B. Kellogga, ki je bil dosedaj ameriški poslanik v Londonu. Pred nekaj leti je v zveznem senatu zastopal Minnesoto, a večina volilcev ni bila posebno zadovoljna z njim, ker je preveč očitno zastopal jeklarski trust in pozabil na interese minnesotskega ljudstva. Ko je dobilo priliko, ga je porazilo in izvolilo kandidata farmarske-delavske stranke na njegovo mesto. Kellogg ni bil dolgo brez politične službe. Republikanska administracija mu je dala poslaniško mesto v Londonu, ki je eno najvažnejših v ameriški diplomatski službi.

Hughes je vsa štiri leta služil politiki Morganove diplomacije. Kak spreten državnik ni bil. Sovjetska Rusija je imela v njemu nepoboljšljivega sovražnika. Ker pa je treba v gotovih ozirih zunanjo politiko ameriške vlade spremeniti, je Hughes odstopil.

Kellogg ni sposobnejši od Hughesa. Sicer pa bo delal po navodilih, ki jih bo dobival od ameriške nevidne vlade. Tudi Hughes je moral. Niti se ni branil delati drugače. Vsak član kabineta ve, kaj so njegove naloge. Vsi so “za-

nesljivi”, in če prenehajo biti, ali ako se jim kaj ponesreči, ali če je treba začeti drugačno pot, tedaj “odstopijo”, da napravijo mesto drugemu.

Coolidge je bil izvoljen na programu prosperitete ali “dobrih časov”. Že par dni po volitvah so veliki špekulanti “zaslužili” na newyorški borzi veliko več kot je stala kampanja republikanske in demokratske stranke skupaj. Coolidge je še pred kampanjo pričel “reševati” farmerje. Rešeni so bili na ta način, da so morali svoje pridelke prodati poceni, špekulanti so jih prodali tretjino ali polovico dražje in spravili dobiček. Najbolj so obubožali farmerji, ki se pečajo s pridelovanjem žita, posebno pšenice. A špekulanti so v začetku tega leta “zaslužili” s pšenico več kot so dobili zanjo farmerji, ki so jo pridelali.

Dva dni po Coolidgeovi izvolitvi so pričele velike tkalniške tovarne po vshodu zniževati plače. Sledile so jim vse druge tovarne, v katerih delavstvo ni organizirano. Organiziranega delavstva pa je v tej deželi malo. Kapitalistična ofenziva proti unijam se je spremenila v glavnem v taktiko za oslABLJENJE unij od znotraj. Nekatere se že šibe od razjedanja, npr. United Mine Workers of America. A prosperitete nikjer. Je za kapitaliste, a za delavce in farmerje je ni.

Republikanska večina v kongresu je dala zelo jasno razumeti progresivnim republikanskim kongresnikom in senatorjem, ki so v prošli kampanji podpirali La Follettovo kandidaturo, da zanje ni mesta v republikanski stranki, ako ji nočejo biti lojalni—kar pomeni, lojalni kapitalističnim interesom. V tem oziru ne zasluži nikakršne graje. Kapitalistična stranka ima ravno tako pravico zahtevati od svojih politikov, da so ji lojalni kakor vsaka druga stranka. Boriti se proti plutokraciji v mejah kapitalistične stranke kakor je republikanska ali demokratska, je nesmisel.

Tisti, ki so to resnico spoznali, skušajo ustanoviti “tretjo” stranko. Ne borila bi se za odpravo kapitalistične ekonomske uredbe, ampak za javno kontrolo nad kapitalističnimi institucijami, za ljudsko vlado in za socialne re-

forme. A med seboj niso edini in niti ne vedo, kakšno ime naj dajo novi stranki. Proti jeseni bodo imeli konvencijo, ki naj bi dala rojenemu detetu ime in program.

Za ameriško delavsko stranko "čas ni še zrel", kot so nam povedali veliki možje, ki kontrolirajo unije. Njihovo mnenje je, da je le majhen odstotek ameriškega ljudstva za ustanovitev take stranke, in v dokaz nam navajajo števila glasov, ki so jih dobili predsedniški kandidatje dne 4. novembra. Progresivcem se pa ime "Labor Party" ne dopade, češ, da je stranka s takim imenom lahko afektivna v Angliji, v Nemčiji in mogoče na Norveškem, a v tej deželi bi ne bila "privlačna", ker ameriško ljudstvo ne mara razredne stranke. V dokaz nam navajajo imena sedanjih in prejšnjih delavskih strank v tej deželi. Enako so pred leti govorili v Angliji. To pomeni, da smo v ljudski politiki še precej daleč za Anglijo. Kapitalistični besedniki povdarjajo ob vsaki priložnosti, da je ljudski val takorekoč vrgel njihovo stranko na vlado. Šestnajst milijonov glasov — to je več kot jih je dobil dosedaj katerikoli drugi predsednik. A ta ljudski val je bil bolj umeten kakor resničen. Miljoni so glasovali za Coolidge ker so se zbal za kruh in ker niso znali drugače. A nekaj teh milijonov je za republikansko stranko zelo nezanesljivih. Ob priliki bo njihov val gnal v nasprotno smer od Coolidgeove.

In ameriški socialisti? Ti se pripravljajo, da bodo vodili ta val. Grade in uče. Socialistična stranka je danes *ameriška delavska stranka*. Druge ni. In v tem smislu je pričela z delom za pojačanje svojih vrst.

Tragedija rova št. 3.

"Rov št. 3" v South Wilmingtonu, Ill., je ustavil obrat, izgleda da za stalno. Kompanija pravi, da ne more konkurirati neunijskim rovom. Mnogo premogarjev ima svoje hiše, ki so sedaj brez vrednosti. Razem tega so premogarji ob delo.

"Rov št. 3" ni še izčrpan. Poročilo pravi, da je v njemu še tisoče ton premoga najboljše kakovosti.

To nas spominja na pogovor, ki ga je zabeležil William Hard, washingtonski poročevalec revije "The Nation". Dogodilo se je na nekem banketu, da je poleg bogatega, konservativnega zveznega senatorja sedela priletna, radovedna dama, ki ga je, z namenom da prične pogovor, vprašala: "Ali ni vsa ta propaganda za podražavljenje premogovnikov nekaj naravnost nesmiselnega?"

"Ne draga dama, ni," je smehljaje odvrnil senator. Pojasnil je čudeči se ženski, da so sedanji lastniki tako koncentrirani na takojšnji, čimvečji profit, da spravijo na površje le tiste

plasti premoga, s katerimi so stroški produkcije najnižji, ostale pa puščajo v globinah. To pomeni uničevanje naravnega bogastva. Ako hočemo, da dobimo ves premog iz rogov in da se bo s premogovimi skladi varčevalo, tedaj je treba poddržaviti rove.

To je precejšnje priznanje od konservativnega gentlemana. V javnosti bi ga najbrž ne dal, a kar je govoril privatno, je vendar resnično.

Druga stvar: ko so ti premogarji delali, so dobili \$1.42 od tone. Koliko plačate vi za premog? To je tudi nekaj, kar bi se z javnim lastništvom premogovnikov moglo ozdraviti. —

(Milwaukee Leader.)

V Jugoslaviji po volitvah.

(Ljubljanski "Socialist" z dne 20. februarja je objavil sledeči članek o politični situaciji po volitvah v jugoslovansko skupščino:)

Vlada, o kateri še ne vemo, ali je res dobila večino mandatov pri volitvah ali ne, si dela korajžo in se pripravlja na delo v novi skupščini. Najprvo se bo nova skupščina bavila z verifikacijo mandatov. Pri tej priliki bo moral Pašič pokazati svojo barvo: če je za sedanji režim "čvrste roke", bo vladna večina gotovo delala sitnosti pri verifikaciji raznih opozicijskih mandatov; če se pa Pašič odloči za popuščanje, bo šla verifikacija gladko od rok.

Listi samostojnih demokratov zatrjujejo, da je nacionalni blok na znotraj trden in da ni misliti na to, da bi Pašič pustil Pribeževića na cedilu in paktiral vsaj z nekaterimi skupinami iz opozicijskega bloka (klerikalci, Spaho). Toda znana stvar je, da bi tega zatrevanja ne bilo treba, če bi bila ta zveza res tako trdna. Izven vsakega dvoma je, da je precejšen del radikalov odločno proti koaliciji s sam. demokrati in za politiko "sporazuma" in vprašanje je, če ne bo to krilo nagnilo politiko radikalov na drugo stran.

Sicer pa pripravlja vlada, kakor pišejo posebno vladni časopisi, celo vrstvo zakonov za reševanje v novi skupščini.

Pripravljajo nov volivni zakon, ki naj krivice obstoječega volivnega reda še poveča. Edino pravilen volivni zakon bi bil tak, ki bi temeljil na čistem proporciju z državnimi listami, pri čemur bi bilo mogoče sprečiti kandidacije političnim špekulantom na ta način, da se podpiše izvestno minimalno število glasov, na katero bi bil vezan mandat. Toda vlada ne misli na to, kako bi preskrbela za pravičen volivni red, ona hoče osigurati v prvi vrsti radikalom monopol večine, zato bomo doživeli čudo novega volivnega reda. Izid zadnjih volitev kaže, kako krivičen je volivni red posebno za one stranke, katerih delovanje se razprostira preko cele države, ki nimajo torej izrazitega plemenskega ali pa verskega obiležja.

Tudi nov tiskovni in zborovalni zakon se nam obeta. Da bodeta ta dva zakona odsev najhujše politične reakcije, v kateri danes živimo, je jasno.

Opozicijski blok, ki si hoče dati sedaj naslov "blok narodnega sporazuma", pa se med tem časom posvetuje, izdaja komunique in dr. Korošec sprejema

žurnaliste in se da popraševati o svojem pogledu na situacijo.

Tak blok "narodnega sporazuma" je pristna jugoslovanska cvetka, vreden antipod divne Pasičeve-Pribečeve vlade. V bloku "narodnega sporazuma" sedi in igra prvo — tamburico gospod Stipica Radič, ki je do včeraj zahteval samostojno, neodvisno seljaško mirotvorno čovečansko republiko. Na njegovi desni sedi gospod Korošec, ki se bori za "samostojno, neodvisno, avtonomno Slovenijo" na levi gospoda Stipice pa gospod Spaho, ki je za 200 milijonov dinarjev glasoval za Vidovdansko ustavo. Nad njimi pa plava duh Davidoviča, ki je sicer edini poštenjak med tolikimi političnimi hohštapljerji, ki pa danes preklinja, kar je včeraj blagoslavljal... Danes so Radič, Korošec in Spaho za "narodni sporazum", včeraj pa so vpili "Proč od Srbov!", danes so za sporazum, včeraj pa je bil Radič še v Moskvi in iskal pomoči za rešitev "zatiranih" Hrvatov izpod srbskega jarma.

Volivci Radiča, Korošča in Spaha, ki so se trdno nadejali, glasujoč za te tri gospode, da bodo rešeni Srbov, korupcije, Jugoslavije in da bodo živeli, če že ne v svoji slovenski, hrvaški in bosenski republiki, pa vsaj pod Avstrijo, Madžarsko, Turčijo, bodo pač britko razočarani, videč, da jih protisrbski borci Radič, Korošec in Spaho prodajajo tem prokletim Srbom...

Kako hitro bo konec demagaške radičevske, klerikalne in turške politike, ko bodo morale te stranke pokazati, kaj hočejo in kaj znajo doseči!

Naša stranka, ki je najkonsekventnejše kazala na demagoški način boja federalistične meščanske opozicije proti srbski buržuaziji, gleda z zadoščenjem na to spremembo politike opozicijskega meščanskega bloka. Vsemu proletariatu Jugoslavije bo postalo kmalu jasno, da bijejo vse meščanske stranke med seboj samo boj za korita, za vladno, v tem boju vlada enkrat "čvrsta roka" P.-P. režima, ki hoče vse za sebe, jutri bo pa vladal režim "narodnega sporazuma", ki bo pripravljen korita razdeliti med Pašiča, Radiča, Korošča in Spaha. Delavski razred bo pa v vsakem slučaju in pod vsakim režimom jednako izrabljen!

Potrebno se nam zdi podčrtati še eno dejstvo, ki kaže vso hinavščino meščanske opozicije napram delavskemu razredu. Pri volitvah sta najhujši teror občutila socialistična stranka in pa Neodvisna delavska stranka (komunisti). V Vojvodini je SSJ bilo onemogočeno vsako agitacijsko delo, na dan volitev pa je žandarmerija zabranila dostop socialističnim volivcem na volišče. Neodvisnim pa so bile zabranjene deloma celo kandidacije. Pa kaj vidimo: Meščanska opozicija kriči samo o nasiljih, ki so se godila Radiču, pa Spahu, pa morilcu v solunski aferi Nastasu Petroviču, pa Fedradu Dragi, na katerega veleposestvu še danes vlada najtemnejši srednji vek, o terorju nad delavskimi strankami pa meščanska opozicija molči... Seveda, delavec ni enakovreden katoliškemu duhovniku, radičevskemu zagrebškemu čifutu ali turškemu agi, nad njim se naj iznese vladni teror, buržuazija zahteva svobodnih volitev le za sebe!

Pa kakor bo prišel dan obračuna za P.-P. režim, tako bo ljudstvo obračunalo tudi z demagogi iz današnje meščanske opozicije, takrat bo nastopil dan ljudske sodbe! Delavstvo zavedaj se, da je sodba v tvojih rokah!

Socialistični glasovi narasli.

Moč socialistične stranke je v organizaciji. Brez svojih aktivnih postojank ne bi mogla funkcionirati kot stranka. A politična moč socialistične stranke je v številu njenih volilcev. L. 1920 je dobil Debs 919,799 glasov. Ako se k temu došteje še neštete, to je ukradene glasove, in tiste ki bi jih stranka dobila v Louisiani, Idahu, Montani, N. Mexici, S. Carolini, S. Dakoti, Vermontu in Virginiji, kjer socialistična stranka l. 1920 ni imela svoje liste, dobimo nad milijon dvesto tisoč glasov. Radi svoje moči kot organizacija in radi svojih poldrug milijon volilcev je dobila soc. stranka priznanje v K.P.P.A. in postala v nji ena izmed najvplivnejših enot, toda ne vodilna sila. Ali so socialistični glasovi pri volitvah 4. novembra l. 1924 padli ali narasli?

V Californiji je bil La Follette označen samo na listi socialistične stranke. Dobil je 424,649 glasov. Debs je l. 1920 dobil 64,070 glasov. Da-li so socialistični glasovi v Californiji narasli ali ne, bi se na podlagi samo teh števil ne moglo točno dognati. Zato moramo iti raziskavati v države, kjer je bil La Follette označen poleg pod svojo rubriko tudi na glasovnici socialistične stranke. V takih državah je imel vsak volilec priliko glasovati ali samo za La Folletta in njegov program, ali pa poleg za La Folletta tudi za socialistično stranko in njen program.

V državi Missouri je dobil La Follette na liberalni listi 27,427 glasov in na listi socialistične stranke 56,733 glasov. L. 1920 je soc. stranka v Mo. dobila 20,242 glasov. Njeni glasovi so se torej več kot podvojili. V državi New York je bilo pri predsedniških volitvah dne 4. novembra oddanih nad 60,000 več glasov na socialistični listi kot na progresivni za istega predsedniškega kandidata. Socialistična lista jih je dobila 268,510 in progresivna 206,395. L. 1920 je dobila soc. stranka v New Yorku 203,201 glas. Napredovala je za nad 65,000 glasov. V Pennsylvaniji je dobila soc. stranka 93,441 glasov, Labor party pa 314,026. Soc. stranka jih je dobila pred štirimi leti 70,021 glasov. Socialistični glasovi v Penni so torej znatno napredovali. V Pennsylvaniji ni bilo progresivne liste; na tisoče socialističnih glasov je bilo oddanih pod rubriko "Labor". Socialisti imajo v pennsylvanskih unijah velik vpliv. James H. Maurer, predsednik Pennsylvanske delavske federacije, je član eksekutive socialistične stranke. V pismu tajnici soc. stranke, poslano meseca februarja t. l., pravi Maurer, da je pripravljen kooperirati z elementi, ki hočejo da se ameriško delavstvo organizira v svojo stranko, je pa proti vsakemu druženju z elementi, ki hočejo samo progresivno stranko. Dejal je, da je socialistična stranka dovolj močna stati na svojih nogah in napredovati. Tekom zadnjih let so socialistični agitatorji vsled sodelovanja s KPPA, prišli v stike z delavstvom katerega bi drugače ne mogli doseči, in to znanje imamo sedaj priliko izrabiti za pojačanje socialistične stranke. V Pennsylvaniji je socialistična misel torej napredovala. Soc. stranka bo postala v tej državi jeklarskih kraljev in premogovniških baronov ter drugih kapitalističnih mogotcev velevažen političen faktor.

Na podlagi števila glasov za predsedniškega kandidata KPPA. v državah, v katerih je bil označen poleg svoje tudi na socialistični listi, se računa, da je število socialističnih glasov naraslo za okoli milijon. La Follette je dobil na socialistični glasovnici v sedmih

državah blizu toliko glasov kolikor je bilo kreditiranih Debsu l. 1920 v štiridesetih državah.

V drugi polovici prošlega leta se je v New Yorku registriralo na voliščih 42,819 volilcev za socialiste, leto poprej pa 19,000. Število volilcev, ki so se prijavili kot socialisti ob priliki registracije, je torej naraslo za več kot sto odstotkov. Te številke veljajo samo za mesto New York. Socialistična stranka v New Yorku napreduje tudi v članstvu. Njen tednik "New Leader", ki je najboljši angleški socialistični list v Ameriki, se je zelo razširil.

Ameriška socialistična stranka je sedaj podvzela veliko kampanjo, da pridobi vse zavedne delavce, ki soglašajo z njenim delom, v svoje vrste. In res, od povsod, kjer je kampanja v teku, prihajajo zadovoljiva poročila.

Izid volitev v Sloveniji.

Pri volitvah poslancev v jugoslovansko skupščino, ki so se vršile dne 8. februarja, so v Sloveniji zmagali klerikalci (Slovenska ljudska stranka), ki so dobili 20 mandatov. V prejšnji skupščini so jih imeli 21. Liberalci so izgubili Ljubljano, v kateri so zmagali klerikalci, a dobili so v ostali deželi še enkrat toliko glasov kot pri prejšnjih skupščinskih volitvah in dva mandata. V prejšnji niso imeli nobenega. Samostojna kmečka stranka (liberalni kmetje) so dobili en mandat. Slovenski republikanci, ki so kandidirali na Radičevi listi, niso dobili na Kranjskem nobenega mandata a vendar precej glasov, na Štajerskem pa tri. Preje so imeli dva. Voditelj slovenskih republikancev, ki so v zvezi z Radičevci na Hrvaškem, je Albin Prepeh, bivši socialistični politik in žurnalist.

Socialisti so dobili v Sloveniji: Socialistična stranka Jugoslavije 5473 glasov; Socialistična stranka Jugoslavije ("Naprejeva" frakcija) 1765 glasov, skupaj 7238 glasov. Komunisti, ki so kandidirali pod imenom delavski-kmečki republikanski blok, so dobili v Sloveniji 5431 glasov. Vse tri struje so dobile 12,669 glasov. Nazadovale so vse tri. Komunisti so šli v volilni boj pod geslom, "*glasujmo vsi kot en mož za samostojno slovensko delavsko-kmečko republiko*!" torej pod firmo, ki je apelirala na sentimente ne pa na razum. L. 1920 so dobili v Sloveniji socialisti in komunisti 45,830 glasov. Dne 8. februarja so šli k slovenskim republikancem, klerikalcem in liberalcem. Zanimivo je, da so vse stranke v Sloveniji imele protikapitalistične programe in vse so se posluževale radikalnih in revolucionarnih fraz, le liberalci so govorili o edinstvu države in proti "prevratnim elementom". V Jugoslaviji ni kapitalizma v pravem pomenu besede, razen če hočemo imenovati par malih fabrikantov, bankirje, oderuhe in verižnike "kapitalizem", toda če nima kapitalizma, ima pa celo vrsto strank, ki se bore proti njemu, kar je tudi nekaj!

Vse stranke, razen socialistov, so šle v boj z demagogičnimi gesli, zmagale pa so tiste, ki so apelirale na verske in nacionalistične predsodke.

Socialisti v Sloveniji izprevidujejo, da tako ne gre dalje, pa so pričeli takoj po volitvah z resno akcijo, katera naj bi dovedla do združenja vseh delavskih struj, ki hočejo socialistično misliti in delati.

"Proletarec" bi moral biti večji list. Njegovo povečanje je v vaših rokah. Razširite ga in s tem ga boste tudi povečali.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

"Kaj, vlačuga, se je vmešala gospa, vlačuga je bila . . . o jej, o jej, o jej . . . pa takšna svetnica . . . ne, ne, gospod Kreuz, kaj takega je prav gotovo nemogoče!"

Komaj je čakala, da bi ji Kreuz povedal še kaj drugega, toda Kreuz ni mogel ziniti niti besedice.

"Saj je ne poznate, gospod Kreuz, vi se samo norčujete!"

Tako je silila v njega.

"Ta vlačuga, taka vlačuga pa tako govori, kakor da bi bila vzvišena nad vsemi nami, kakor da bi bili mi sodrga, ona pa kraljica!"

"Ne razburjajte se, gospod, je nepotrebno! Vlačuga sem, ker nisem hotela iti včeraj z vami v hotel, ker se vam nisem hotela prodati za 20-30-50 kron, temveč sem zahtevala milijon! Povejte, gospa, ali nisem vredna vsaj en milijon kron? Če bi bil Alfred kavalir, bi jih bil dal . . . in če bi jih imel seveda, če bi ne bil tak berač . . ."

"Ha, ta vlačuga, ta ostudna ženska, ali je ne bote vrgli pri tej priči iz prodajalne, gospa?"

"Kaj takšnega, moj Bog, kaj takšnega! Pa pravzaprav še vedno nič ne razumem, še vedno ne vem, kaj in kako."

"Kaj in kako, odprite oči, milostljiva gospa, ta punčara je bila še lani v Trstu v javni hiši!"

"O . . ."

Gospa in gospodična sta kriknili obenem in odskočili prav v drugi kot prodajalne, odrivajoč z rokami . . . kakor da bi Olga silila za njima . . .

Visoko vzravnana je ponosno zrla obe ženski in žalostnega junaka.

"Ven, nemudoma ven! Vi, Vi . . . ! Poberite svoje cape in izginite! Takoj, takoj . . . !"

"Še ta trenutek, gospa, še ta trenutek odidem, samo moj zaslužek mi dajte! Dvesto kron ste mi dolžni! Gospod Alfred, vi mi pa vrnite, kar ste mi v Trstu ukradli! Še se spominjate . . . ?"

Alfred je onemel. Niti besedice ni mogel izsiliti iz grla. Olga pa je stala med njimi kakor kip poln monumentalnega ponosa in samozavesti.

"Gospod Kreuz, je spregovorila gospa Panzova, ali je res, ali samo sanjam? Nečuveno, neverjetno . . . ali je res . . . povejte prosim . . ."

"Res je, gospa, res je, da sem bila v javni hiši, v bordelu . . ."

"O v bordelu, v bordelu . . . o, kako brez vsakega sramu izgovarja to grdo besedo . . ."

"... res je, res pa je tudi, da se prav nič ne zgražate nad gospodom Kreuzom, ki je obhodil vse bordele kontinenta! Mar ne, g. Alfred? Objemite ga okrog vratu, gospa, to bo prizor za bogove!"

"Nesramnica nemarna, tukaj imate denar, izginite!"

Zmetala je kup bankovcev pred njo, ki jih je Olga mirno vtaknila v žep in nato odšla. Komaj je prišla dobro domov, že ji je bila policija za petami. Morala je oditi na policijsko stražnico, in vsako v Welsu je vedel, kaj se je zgodilo in kaj je bila Olga, predno je bila prišla v Wels. Ženske so se škodoželjno smejale, moški pa so se jezili:

"Da smo mogli biti tako neznansko zabiti! Tako lepo ribico kar tako izpustiti!"

Na policiji so ji ponudili stolico:

"Vsedite se!"

"Ne!"

"Kako se pišete?"

Molčala je.

"Piše se Cvetnič, krstno ime ji je Olga."

"Kdaj ste rojeni?"

Izpraševali so jo, ona pa jim ni odgovarjala, temveč so si sami odgovarjali in zapisovali. Kakor v omotici je živela; ta sprememba se ji je zdela tako neobhodno potrebna, da ji je postalo prijetno v duši.

Zaprli so jo v majhno celico, kjer bi bila morala prespati noč.

Zvečer je prišel k njej v celico mlad policijski častnik in jo prijazno nagovoril:

"Dober večer, gospodična!"

Porogljivo je namrdnila z ustnicama.

"Tukaj je nekoliko nerodno, gospodična, zgoraj v sobi bi bilo lepše!"

"Lepše!"

"Izvolite, pojdite z menoj!"

Mlad mož je bil. Dobro ga je poznala, saj je zahajal pogostoma v prodajalno. Tudi njegove prikriti poglede je dobro razumela. Takoj je spoznala, kakšne namene ima.

Šla je za njim. Olga se je vsedla na stolico poleg mize. Govoril ji je o malopomembnih stvareh. Kar pa ji je hotel povedati, tega ni izgovoril.

"Tam-le, vidite, tam je uradna zofa. Tam morete to noč prespati."

"Dobro, je rekla, bom pa spala tam. Prosim, pustite me samo!"

"Kaj? Kar tako naj vas zapustim?!"

"Česa pa pričakujete?"

"Hotel bi ostati pri vas!"

"Nerodnej! S peresom ne bote mogli pisati, če bote prijeli za pero mesto za peresnik! Povedati bi mi morali kar naravnost: Olga, danes ponoči ob eni morete odpotovati proti Dunaju. Z brzovlakom! Ali hočete, Olga?"

Dalje prihodnjé.

"PROLETAREC" PRED 20. LETI

(*"Proletarec" meseca marca 1906, 3. številka.*)

Glencoe, O.

V soboto dne 10. februarja je imel mednarodni socialistični klub svojo veselico, katere so se mnogobrojno udeležili Slovenci, Hrvatje, Poljaki, Italijani, Švedje in Angleži. Akopprav je tu majhna slovenska naselbina, smo v mednarodnem soc. oziru združeni z drugimi narodi v močno soc. organizacijo. Klub šteje 46 članov in 7 članic; članarina je 25c na mesec za moške in 10c za ženske. Čisti dobiček prirejene veselice in ostali mesečni doneski so namenjeni za stavkarje v Glencoe, ako spomladi stavka izbruhne. — *I. Žtemberger.*

Listu v podporo.

Chicago: John Meden 10c; Izidor Straub \$2.50; John Fritz 50c; Ignac Mamek prigodom svog rođen dana \$1.20; vesela družba pri s. Jos. Ječmenjaku \$1; Ivan Petrič \$1; nabrano na veselici mednar. soc. kluba na Glencoe \$3.25; veselica slov. soc. zveze v Ameriki \$69.40; Ivan Šolar, Seattle, Wash., 45c; Math Pešjak, Johnstown, Pa., 15c.

"PROLETAREC" PRED 10. LETI

Združitvena konferenca.

Iz zapisnika seje pripravljalnega odbora za združenje naprednih jednot in zvez, ki se je vršila 8. februarja 1916 v Chicagi, priobčen v 442 štev. Proletarca, povzemamo: Seje so se udeležili W. Sitter, M. Konda, A. Mladič, Fr. Aleš, M. Železnikar, F. Godina in J. Marinčič, ki so zastopali SNPJ., SDPZ., SSPZ., ASBPd. iz Kansasa in SDPPD. Razporejen je za združenje ni bilo soglasno. Propaganda za združenje je pričela šele dobivati tla med članstvom, a akcije za združenje so naletete takoj v začetku na velike ovire. Seja je sprejela razne predloge, kateri so bili predani bodisi članstvu na plošno glasovanje, ali pa konvencijam prizadetih organizacij, katere so se vršile 1. 1916.

Guverner države New York Whitman je bil s svojim spremstvom lani na razstavi v San Francisco. Sedaj je newyorška centralna železnica predložila državi račun. Skupni stroški potovanja v San Francisco in nazaj znašajo 20,760 dolarjev in sicer: Vozni listki 11,927 dol.; Pullmanov voz 5213 dol.; vožnja skozi parke v Salt Lake City 30 dol.; postrežba v jedilnem vozu 3579 dol.; časopisi 9.77 dol. — Zdi se, da niso gospodje prav preslabo potovali.

Črnovojniški obvezanci letnika 1898 v Avstriji so stopili v črnovojniško dolžnost s 1. januarjem 1916. To so torej tisti mladeniči, ki bodo v času 1. januarja do 31. decembra 1916. dopolnili 18. leto, to se pravi, sedaj sedemnajstletni fantje. 44—46letne so vpoklicali pod orožje sredi januarja. Kakor poročar uradni list, je ministristvo odredilo, da ostanejo črnovojniški, rojeni leta 1865., to je 51, oziroma 52letni moški, še tudi v 1916. letu pod črnovojniško obveznostjo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Deveta konferenca klubov J. S. Z. in društev izobraževalne akcije J. S. Z. v Pittsburgu, Pa.

Deveta konferenca socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije J. S. Z. se bo vršila v nedeljo 29. marca v Pittsburgu. Čas in prostor sporočimo v eni prihodnjih izdaj.

Dnevni red te konference bo zelo obsežen. Razpravljali bomo o raznih problemih, tikaajoči se naše organizacije in aktivnosti. Govorili bomo tudi o protestnih shodih, ki jih prirejajo gotove struje proti sedanjemu režimu v Jugoslaviji, in o vzrokih, radi katerih se te shodi vrše.

Tudi točka, v kateri bomo razpravljali o zaključkih zadnje izredne konvencije socialistične stranke, na kateri je zaključila izstopiti iz KPPA., bo važna.

Razpravi o agitaciji za pojačanje JSZ. in razširjenje Proletarca bomo posvetili vso pozornost. V propagandi za našo stvar bomo po konferenci stopili v ofenzivo na vsi črti.

Vsi socialistični klubi JSZ. naj na svojih sejah izvolijo delegate za to konferenco. Udeležijo se jo tudi drugi člani. Na društva izobraževalne akcije JSZ. apeliramo, naj pošljejo dne 29. marca svoje predstavnike v Pittsburg, da bodo sodelovali z nami pri skupnem delu.

JOHN JEREB, tajnik konference.

Rezultat aldermanskih volitev v Chicagi.

CHICAGO, ILL.—Pri aldermanskih volitvah dne 24. februarja v Chicagi so zmagali kandidatje korupcije in ignorance. V čikaškem mestnem svetu sede ljudje, ki niso samo korumpirani, ampak se imajo za svojo izvolitev zahvaliti političnim "mašinam", ki jih vodijo v posameznih okrajih lastniki javnih hiš, igralnic, "butlegerji" na debelo in razni drugi karakterji iz nižin življenja. Proti nekaterim takim kandidatom so agitirali vsi kapitalistični dnevniki, a bili so vseeno izvoljeni, poslednica korupcije in brezbržnosti ter ignorance med maso volilcev.

Kandidatje socialističnega-delavskega bloka so dobili:

Swan M. Johnson, 9. okraj, 644 glasov; dr. Samuel Lorber, 24. okraj, 203; Alois Knapp, 28. okraj, 474; Hubert Eisenhower, 22. okraj 459; Frank Kozumplik, 23. okraj, 1,319; David McVey, 34. okraj, 437; John M. Collins, 35. okraj, 375; Oscar F. Nelson, 46. okraj, 6,924 glasov. Samo Nelson je bil izvoljen, vsi drugi so dobili le po par sto glasov. V vsakem okraju je od 7 do 12 tisoč volilcev.

Workers' Party je imela kandidate v štirih okrajih. Nihče izmed njih ni dobil preko dve sto glasov.

Dne 7. aprila se bodo vršile ožje volitve za aldermane v okrajih, v katerih ni dne 24. februarja dobil nobeden kandidatov absolutne večine. Novi mestni

svet bo ostal v rokah ljudi, kakršni so znani pod imenom "cheap politicians".

Razredno zavedno delavstvo je bilo nekoč v Chicagi precej močan faktor, ki je dobil v par okrajih že večino, v nekaterih pa je bil blizu večine. Blazna šovinistična gonja proti radikalcem med vojno in razkoli po vojni so oslabil organizirano silo delavstva — in rezultat so gornje številke.

Na konferenci članstva soc. stranke, ki se je vršila v nedeljo 8. marca, se je o tem razpravljalo. Med udeleženci je bilo soglasno mnenje, da so se pojmi dosedaj precej dobro razbistrili in da je naša glavna naloga: graditi in jačati socialistično stranko. Vse delavske politične organizacije, ki so nastale med vojno in po vojni, misleče da bodo pod novimi imeni hitreje napredovale kot socialistična stranka, so izginile ali pa životarijo. Socialistična stranka je ostala izmed vseh kot edina resnična predstavница ameriškega delavstva na političnem polju. Tudi tisti, ki so obupali nad vsem pokretom, so to resnico pričeli spoznavati in se vračajo v vrste aktivnih članov.

Volilna kampanja soc. stranke v St. Louisu.

ST. LOUIS, MO.—Dne 7. aprila se bodo v St. Louisu vršile županske in aldermanske volitve, katerih se udeleži tudi socialistična stranka, ki je podvzela obširno kampanjo. Kandidate je postavila v vse urade. Za župana kandidira na socialistični listi sod. G. A. Hoehn. Socialistična stranka v državi Missouri je dobila dne 4. novembra prošlo leto nad 56,000 glasov, ali več ko še enkrat toliko kot liberalna stranka, ki so jo organizirali La Follettovi progresivci.

Sodrugom in somišljenikom v Chicagi in okolici.

CHICAGO, ILL.—V petek dne 1. maja se bo vršila v dvorani SNPJ. ena največjih prvomajskih proslav v zgodovini naše nasebine. Vršila se bo pod avspicijo kluba št. 1 in krojaške unije L. G. W. U. št. 104. Ob tej priliki bomo proslavili tudi spomin na junaške francoske delavce, ki so padli v boju za Pariško komuno meseca maja 1. 1871. V ta namen bo vpriporjena igra "Zadnji dan", v kateri so zapopadeni boji komunar-dov.

Na programu bodo tudi govori v slovenskem in angleškem jeziku in deklamacije.

Igra "Zadnji dan" je bila v Chicagi prvič igrana pred tremi leti in je lahko še marsikomu v spominu. Vprizoril jo je klub št. 1 ob priliki proslave Pariške komune. Mogočna slika tragičnega konca komune, ki ga vidite v tej igri, ostane vsakemu v trajnem spominu. To pot bo igrana v angleščini od skupine klubovih igralcev in krojačev.

V nedeljo 3. maja pa bo igrana v slovenščini na odru Slov. narodnega doma v Waukeganu na prvomajski proslavi kluba št. 45.

Pripravljalni odbor že sedaj opozarja občinstvo na to proslavo v dvorani SNPJ. Podrobnosti o programu sporočimo prihodnjič.—Odbor.

Težave socialističnega časopisja. Prispevek k diskuziji o Proletarcu.

CANONSBURG, PA.—Med najtežjimi problemi socialističnih strank vseh dežel je problem časopisja. Socialisti se zavedajo važnosti časopisja. Ravno tako tudi kapitalisti. Kapitalisti imajo sredstva in oblast. Njihovo časopisje je ogromno. Mase so mu vsled svoje nevednosti dostopnejše kakor socialističnemu časopisju. Kapitalističnega podpirajo takorekoč same od sebe. Socialistično časopisje ima svojo oporo v svojih organizacijah, a te ne razpolagajo z gmotnimi sredstvi. Nekoliko opore imajo tudi izven organizacij, a te so šibke in je zapopadena večinoma v simpatijah. Na te se ne more zanašati, ker se ob preminjanju vetrov rade spremene v antipatije.

V tem dopisu hočem pisati največ o listu, kateri me v tem slučaju najbolj zanima, in to je Proletarec. Čitam ga odkar sem prišel "čez veliko lužo" in tega je vrsta let. V tem času sem se naučil spoznavati potek dogodkov, gospodarski razvoj in socialne probleme v pravi luči. Ko sem dobil prvo številko v roke, je izhajal že šesto leto. Spoznal sem iz nje, da ga izdajajo sodrugi v interesu delavskega gibanja. Zasledujem njegove boje, ki so tudi moji boji in boji vseh drugih sodrugov, in v teh borbah dela človek različne zaključke. Npr., vsak pravi socialist bo spoznal, da je največja ovira razvoju našega časopisja nevednost med delavsko maso. Povprečen delavec težko dobi zanimanje za čitanje socialističnih listov. Izgovarja se, da so nezanimivi, pretežki itd. Vsak resnično zaveden delavec ima nešteto prilik poslušati delavce, kako zabavljajo v času krize. Ko pa postanejo razmere "normalnejše", ko se "boljše dela", tedaj ravno ti ljudje najrajše zabavljajo čez socialiste, češ, da se zato bore ker so revni in mogoče še svojih hiš nimajo. Ko pride kriza ponovno na obisk, se zabavljanje proti socialistom še bolj oživi, češ, prodali so nas, ničesar ne dosežejo, vse skupaj nič ni.

Spominjam se diskuzije o Proletarcu, v kateri so mnogi dopisniki priporočali sedanjo obliko. Enako se je govorilo na sejah klubov. Povdarjali so, da je gradivo, ki ga prinaša, škoda zavreči; a ohraniti ga v prejšnji obliki ni bilo lahko. V obliki revije pa bi bilo to lažje. Tako bi se list tudi populariziral in njegovi dohodki bi se zvišali. Sklenjeno, narejeno, in rezultati so tukaj.

Jaz nisem verjel tistim argumentom. Aktivni člani, ki so imeli izkušnje v organizatoričnem delu in so vedeli, da se meri moč takega lista po številu članstva organizacije, so bili, mislim tako, enakega mnenja. Forma sama na sebi ne dela razlike.

V eni zadnjih izdaj Proletarca je podal svoja priporočila za razširjenje Proletarca sod. Jos. Radelj. Njegov argument je, da bi spremenitev v obliko časopisa olajšala Proletarcu pot med širše mase.

Jaz sem bil takrat proti spremenitvi v sedanjo formo, in danes sem proti spremenitvi v prejšnjo. Radeljnov načrt je izvedljiv, ker je obljubil velik del potrebnega fonda, oziroma posojila, preskrbeti sam. Ako bi list radi forme res dobil toliko več naročnikov da bi povečani dohodki pokrili sedanji primankljaj, tedaj bi bila stvar rešena.

Toda ali nismo že imeli formo kakršno priporočal sod. Radelj? Kaj pa, ako se posojilo potroši, dohodki se bi sorazmerno ne zvišali, ali bo v pogledu pri-

mankljaja drugače kot danes? Ali bo list mogel poravnati svoje obveznosti? Ako bi jih imel le do sodrugov kot so Radelj, Britz, Žlemberger, Terčelj, Zajec itd. bi bilo lahko. A vsi niso taki. Zato moramo gledati, da uravnavamo naš list po potih, ki so gospodarsko premostljiva. So listi, ki imajo veliko oporo v oglasih, bodisi ker niso na črni listi pri firmah, bodisi ker še ne uživajo slovesa kot radikalni listi. A Proletarec ne more mnogo računati na pomoč oglaševalcev. Torej se zanaša samo na naročnino in v ostalem na prispevke v podporo listu.

Če bi se izmed socialističnih listov nahajal v denarnih stiskah samo Proletarec, bi se oprijel vsakega takega priporočila, kot ga je dal s. Radelj. A ker vem, da se z malimi izjemami vsi bore za obstanek in da mnogi niso mogli vztrajati niti tretjino toliko časa kot Proletarec, moramo zopet priti do zaključka, da je agitacija in vzgoja edini pripomoček. Čim več razumnih delavcev, čim več razredne zavednosti med delavsko maso, toliko lažje bo socialistično časopisje. Poglejmo socialistične liste, ki cirkulirajo med stomiljonskimi narodi. Za svoj obstanek se bore z enakimi težavami kakor naše glasilo. Izhajajo v raznih oblikah, torej če ne prospevajo kot njihovi tekmeči v kapitalističnem taboru, ne smemo iskati vzroka v formi.

Sod. Radelj bi rad večjega Proletarca; rad bi, da bi ga čitalo več ljudi. Vem, da je za ta list storil kolikor se od enega sodruga more pričakovati. Uverjen je, da je zapreka njegovemu razširjenju v zgrešeni formi. Sodrug Radelj ima mnogo izkušenj. On ve kakor vem jaz, da se uspehi v delavskem gibanju dosegaajo le z vzgojevalnim delom, organiziranjem in propagando, za katero se poslužujemo tiskane in ustmene besede. Izkušnje ima v agitaciji od ust do ust. Gre med ljudi in posluša njihove izgovore. In ker pri agitaciji za razširjenje Proletarca dobi izgovore, da bi se naročili, če bi list imel drugačno obliko, jim hoče ta argument vzeti iz ust. Pa ne bo lažje tudi potem. Nič drugega ne ostaja, kot agitirati od ust do ust in s tiskano besedo, kakor doslej.

Mi smo pripravljani stati Proletarcu ob strani neglede na formo. Žrtvovali bomo, če potrebno še več kot doslej, da bo privedel tudi druge na pot spoznanja.

Jaz sem za sedanjo formo. Če je sentiment večine za spremenitev, bom ostal na strani Proletarca in delal zanj po svojih močeh, kajti oblika me ne bo odgnala. Forma je pri meni le za oči, da jo hitro površno pogledam, a vsebina je tisto, kar pri meni šteje.

Naj mi sodrug Radelj ne zameri, če moje mnenje ne soglaša z njegovim. Vem da bi rad da bi bil Proletarec v vseh ozirih uspešen, jaz pa sem podal svoje mnenje zato, ker je želel da se izjavimo. Ker je vprašanje oblike ponovno sproženo, se pridružujem Radeljnu v nasvetu, da bi tudi drugi povedali svoja mnenja in nasvete. — *John Trčelj.*

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo ob 9.30 dopoldne in vsako četrto soboto ob 7.30 zvečer v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov, kajti čimveč nas bo, tem lažje bomo vodili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti. — *Tajnik.*

Še o milwauški debati.

Iz Wisconsin. — Ko sem čital v listih, da se bo v Milwaukee vršila debata med urednikom Proletarca in urednikom "D. S.", sem si mislil: To pa bo vredno iti poslušati. Zanimam se nekoliko za delovanje ene in druge stranke, in tema debata se mi je zdela najbolj primerna. Na dan, ko se je debata vršila, je bilo zelo mrzlo, najbrž nekaj stopinj pod ničlo. Vstal sem zgodaj in se odpravil na karo, ki me je pripeljala v Milwaukee; nato še nekaj malega peš, pa sem bil v South Side Turn dvorani, kjer je bilo že precej udeležencev, vsi v suknjah, kajti v dvorani je bilo zelo hladno, dasi je peč v polni meri vršila svojo dolžnost, kateri pa to pot ni bila kos. Nekaj preko 9. ure je prišel urednik Proletarca, udeleženci, ki smo večinoma stali v gruclah smo se posedli, na oder pa sta šla oba debatorja in predsednik Puncer, ki je napravil kratek uvod in dal nato besedo Franku Novaku. Aha, sedaj pa bo nekaj, sem si mislil. Predsednik ga je kmalu opozoril, naj se drži predmeta debate, kar je seveda obljubil, storil pa ni tega ves čas svojega govora.

Poznalo se mu je, da je zelo nervozen in zmeden in ni mogel najti primerne tona in poti, da bi razvil svoj govor. Šele ko je parkrat pil vodo, se mu je jezik razpletel, in nato bunf! bunf! po social-patriotih, ki so se po vsem svetu zvijali od težkih udarcev.

Ne vem, kako naj bi se izrazil o njegovem nastopu. Za cirkus bi bil primernejši, kakor pa za debato v imenu ene politične organizacije. Klovnu se marsikaj oprost, ne pa človeku, ki se prišteva med razumni. Ako bi se nekoliko podučil o delovanju svoje organizacije, ne bi bil v takih zagatah in se ne bi pobijal ter osmešil kakor se je.

Predmet debate je bil, da-li je Workers' Party koristila ameriškemu delavskemu gibanju, ali mu je škodila. Šlo se je za vprašanje, da-li so bile njene taktike bolj voda na mlin reakciji in utrdile nazadnjaško birokracijo v unijah, in če ne to, ali so gibanje razredno zavednega delavstva pojačale? In kaj je dokazal Fr. Novak? V prvi vrsti, on ni o predmetu debate sploh hotel govoriti. Če ga je razumel ali ne, ne vem. Niti malo ni posegel v zgodovino svoje stranke, v provokacije ki so se dogajale v nji, o njenih konvencijah in o znani konvenciji v Michiganu, o spreminjanju njenih programov, o boju med Ruthenbergom in Fosterjem za kontrolo v stranki in o borbi v jugoslovanski sekciji W. P. tudi ni govoril. Njihova stranka je enkrat štela 60,000 članov (mogoče je ta številka pretirana), sedaj pa pravijo da jih šteje še 12,000, viri ki imajo vpogled v njihove notranje razmere, pa pravijo da jih nima niti deset tisoč. Toliko torej po šestih letih obstanka. Ni povedal, zakaj je šla W. P. v prošle predsedniške volitve samostojno v boj, niti ne, koliko je dobila glasov. Če bi jih ne bilo samo par tisoč, gotovo ne bi pozabil nanje. Nič ni pojasnjeval, zakaj se sedaj udeležujejo podrobnih volilnih bitk, medtem ko so glasovnico prvotno obsodili in izjavili, da bodo mogoče le sempatam postavili kandidata v kak večji urad radi propagande. Nič ni raztolmačil, zakaj je kar naenkrat postal minimalen program dober, pred par leti pa je bil še "socialpatriotski trik za krpanje kapitalistične države". Kakorkoli so imeli malo članov, so jim tolmačili, da bo delavstvo zavlada edino s silo, kar se kmalu zgodi. Kje je sedaj tista sila, o kateri so rekli, da jo bo izvedla? Gornja številka pove, da se "sila" krha. Mimogrede naj omenim, da sem po

debati govoril s prijatelji in znanci in se z njimi precej zamudil. Pravili so mi, da je bil hrvaški komun. klub svoječasno zelo močan. Štel je že čez tri sto članov in novi so pristopali, ker so baje verjeli da bo kmalu po vsem svetu revolucija. Rekli so mi, da jih ima danes komaj dvajset. Njihov slovenski klub se drži s petimi člani, in med temi sta urednik in upravnik "D. S." Če pa jih poslušas govoriti, boš mislil, da napredujejo. Razumeti jih je treba pravilno, pa zapopadeš, v katero smer.

V kraju kjer živim je precej hrvatskih delavcev, in eni izmed teh so bili preje člani W. P., danes pa zmerjajo svoje bivše drugove da je groza. V roke mi pridejo včasih tudi hrvatski listi in ko jih pregledujem ter poslušam prepirajoče se rodjake, si mislim: Še daleč smo od napredka. Bivši prijatelji se danes drug drugega zmerjajo z "avstrijakanti", izdajalci, špijoni, provokatorji, f..... tatovi itd. Človeku se stidi, ko gleda tak boj. In ti ljudje so predstavniki "čiste, revolucionarne" stranke, ki je naslikala Marxa in Lenina na svoje bandero. Preje je imela tudi Trockija, a tega je že izbrisala.

Fr. Novak bi moral govoriti o vsem tem, a ni se mogel domisliti predmeta debate, pa je določeni mu čas porabil za napade na soc. stranko. Posluževal se je psov in fraz, ki jih je človek, ki pride z njimi večkrat v dotiko, navajen poslušati.

Socialistična stranka se v zadnjih letih ni razvijala kot bi bilo potrebno, in to po zaslugi kapitalistične gonje proti nji in po zaslugi provokatorjev, ki so jo pod krinko "komunizma" hoteli uničiti. Mnogo delavcev so odvrnili od nje, a se že vračajo, ker so spoznali, da fraze ne delajo preobratov. Druga zasluga "komunistov" v Ameriki je, da so napravili tisto delavstvo, ki je bilo že precej vzgojeno za socialistično gibanje, brezbrizno. Ali tudi ti bodo počasi spoznali, da je njihovo mesto samo v soc. stranki. Ravno tako bi bilo v interesu solidarnosti potrebno, da tudi vi izprevidite nesmiselnost vaše taktike, pa se zavzamete za složno delo. V tem slučaju vam bomo podali roko, kajti ljudem ki so zmote pripravljeni priznati in jih popraviti, odpuščamo.

O Fr. Novaku sem izvedel precej, nekaj pa sem čital o njem v listih. Ko sem ga videl na odru, njegovo nesposobnost argumentirati, tedaj se mi je rodila misel, do on sploh ne veruje v stranko kateri pripada. To mnenje so mi poznejši pogovori še bolj utrdili. Ni dovolj če človek prečita brošuro "Ruska revolucija". Komunist lahko postane tudi če bi jo ne prečital, am-

KOLIKO VESTE O SLOVENSKI LITERATURI?

V petek dne 13. marca ob 8. zvečer bo predaval v dvorani SNPJ. pod avspicijo kluba št. 1 v Chicagi s. Joško Oven o slovenski literaturi. Po predavanju vprašanja in diskuzija.

Koliko veste o slovenski literaturi? O slovenskih pisateljih? Kdo so bili in kdo so? V petek večer boste čuli o teh rečeh marsikaj, kar vam dosedaj ni bilo znano.

Ne zamudite tega predavanja. Opozorite tudi druge. Vstopnina prosta.

pak znanja mu ena brošura ne da. Še veliko bolj nerodna poteza je, ako gre na debato, jo "izgubi" in nato postane iz izdajalskega socialpatriota vročekrvn revolucionar. Kar naekrat se izvrši izpreobrnitev. Ali glej, kmalu postane iz urednika buržvaznega lista urednik "edinega slovenskega delavskega lista", in to po čudnem naključju. Prejšnji lastnik proda list komunistom in urednik se prelevi nenadoma, da se je gotovo sam sebi čudil. Recimo, da bi bili "Slovenijo" kupili kaki drugi interesi, npr. klerikalni. Kaj bi bil danes Fr. Novak? Milwaučanje so mi pravili, da bi komunist gotovo ne bil, in oni ga morajo poznati.

Stvarne debate so podučne za somišljenike ene kot druge struje. Ali v debatah, če hočejo biti stvarne, morajo nastopiti ljudje z znanjem, ne pa s slovarjem psov. Če nasprotnika na odru ozmerjaš, ga s tem nisi porazil in dokazal mu tudi nisi nič, razen svojo nevednost in neotesanost. Mencati na odru, brsteti od napenjanja živcev in zmerjati protivnika z "barabo" in drugimi psovskami je sposoben samo človek ki nima izobrazbe, ali saj malo poštenja v sebi. Taki ljudje spadajo na pašnik, ne pa v debate.

Nerodno, zoperno smešenje ni gentlemansko in v resnici smeši tistega, ki se ga poslužuje. Zbežati z odra ob koncu svojega govora, kot je storil Fr. Novak, in s tem narediti nekaj manevar, oziroma dati signal svojim prijateljem naj vstanejo ni znak poguma. Inteligent človek se ne bo poslužil takih trikov. Človeka, ki si ne upa slišati resnice, ali ki hoče protivniku vzeti priložnost dokazati resnico, smatram jaz za strahopetca.

Tako je bilo Novakove komedije konec, živci so se mu umirili in šel je domov z uteho, da je odložil težko breme in da je čikaškega Zajca "sfiksals".

Omenim naj še, da se je F. Zaitz držal teme, govoril stvarno in se ni posluževal osebnih napadov, zakar mu dam priznanje.

Eden navzočih.

Aktivnosti naših organizacij v Waukeganu.

WAUKEGAN, ILL. — Tukajšnji Slovenski narodni dom je v resnici središče naprednih Slovencev v Waukeganu in North Chicagi. V njemu se vrše vse priredbe naših organizacij, sestanki, seje, shodi itd. Upajmo, da bo postal s časoma še bolj ne samo središče naših zabav, ampak da bomo napravili iz njega tudi večji centrum kulturnega delovanja.

Dne 15. februarja je vprizoril Samostojni izobraževalni klub dramo "Sad greha" v štirih dejanjih, ki jo je spisal Engelbert Gangel. Ne bom pisal kritike, a jo je kratko bom omenil, da so igralci in igralke storili kolikor so najboljši mogli. Negovati dramatiko pri nas ni nobena lahka stvar. Dvorana je bila polna. Občinstvu je vprizoritev ugajala in od nje bi imelo še več užitka, če se bi malo bolj pazilo na otroke.

Vlogi gospe Taševe je imela Rezi Skala. Pavlino, njeno hči, je igrala Mrs. M. Pierce. Župnik Bregar, brat ge. Taševe, je bil Martin Judnič. Jurista Franceta Bregarja je predstavljal F. B. Pierce. Vinko Pivk je nastopil v vlogi profesorja Pavla Klemenčiča. Njegova mati Katarina je bila Mary Groom. Njeno hčer Ano je predstavljal Mary Hodnik. Njen mož Tone Murn je bil Anton Tursič. Anka, njena hči, Stella Hrovatin. Profesor Josep Celina, Frank Brus. Zdravnik je bil John Homec. Stari Primož, August Grom. Dekla Mina, Ivanka Sluga. Sosed, Kristina Jereb. Razen teh so

nastopile v igri tudi Mary Korenchan, Frances Artach, Mary Železnik, Mary Pierce, Rosie Podboj, Frances Korenchan in Frances Horvatin.

Na polju dramatike bi naša naselbina lahko delala več kot sedaj. Tudi dobre moči ima, kar se je videlo tudi na tej predstavi. A kot že omenjeno, tudi od občinstva se pričakuje več, namreč to, da pride na vsako tako predstavo, in da pomaga vzdržati v dvorani red.

Nič ne de, če se včasih malo pokritizira! Mislim, da mi ne bo nihče štel v zlo, če povem, da bo naša naselbina postala uglednejša pred tujci, ako bomo na naših predstavah imeli v dvorani tak mir kakršen v gledališču mora biti. Ne mislim pri tem, da so odraščeni tisti, ki se ne zadrže kot bi se morali. Večinoma vsi pazno slede igram. A otroci imajo v dvorani tekom predstave preveč svobode. Tekajo semintja, se pogovarjajo itd. To naj se odpravi, pa boste videli, koliko bodo naše predstave boljše in koliko več boste imeli od njih. Otrokom sicer ni zameriti, a grajo zaslužijo tisti, ki bi jih morali podučiti in jih imeti pod nadzorstvom. Upam, da se bo to hibo odpravilo tudi v naši naselbini kakor se jo je v drugih, kjer se igre pogostejše prirejujejo. Vsakemu društvu, ki ima na programu dramsko predstavo, pa priporočam, naj imenuje nekaj rediteljev, kar bo tudi pomagalo.

Zadnjo predpustno soboto je priredila družba Narodnega doma veliko maškaradno veselico, ki je bila v vseh ozirih sijajen uspeh. Udeleženci so napolnili obe dvorani in galerijo. Med številnimi maskami so bili tudi dobre predstavljajoče skupine, izmed katerih je posebno ena vzbujala splošno pozornost. Predstavljal je posedujoči sloj, gospodarje ki vladajo, in sužnje. Gospodarji so sedeli na elegantno opremljenem vozu, spodaj pa je bila petorica sužnjev. Vrhunec navdušenja so povzročili z izvedbo upora proti gospodarjem. Naveličali so se biti sužnji, organizirali so se skrivaj, vrgli mogotce in jih vpregli na svoje mesto, sami pa so zasedli njihova mesta ter prisilili prejšnje gospodarje delati kakor so prej sami. Ta skupina je dobila prvo nagrado, in ne po krivici. Odlok odbora za delitev nagrad je občinstvo pozdravilo z navdušenim ploskanjem.

V torek na pustni večer je priredil maškaradno zabavo v svojem ožjem krogu Samostojni izobraževalni klub. Tudi na tej je bilo število jako lepih mask. Zabava je bila neprisiljena. Ta klub, ki je vprizoril tudi prej omenjeno igro, ima mlade, jako delavne moči, ki bodo na prosvetnem polju lahko še mnogo storile.

V nedeljo 3. maja priredi socialistični klub št. 45 veliko prvomajsko proslavo, na kateri bo vprizorjena igra "Zadnji dan", predstavljajoča borbo pariške komune proti tedanjim vlastodržcem in reakciji. Razen igre bodo na sporedu govori in razne druge točke.

Socialistični klub se pripravlja tudi na serijo predavanj; datumi, kedar se vrše, bodo pravočasno sporočeni. Opozorjam vse tiste ki se interesirajo za prosvetno delo, da se jih udeleže in nam pomagajo v agitaciji, da pride v dvorano čim več ljudi.

Seje našega kluba se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2:30 popoldne. Vam vsem je znano, da vrše socialistični klubi delo na političnem, prosvetnem in tudi na gospodarskem polju. Naša naselbina bi lahko imela tudi po številu članov močan klub, ne samo po aktivnostih. Kajti, čim večje število delovnih članov, toliko več dela lahko opravi taka organizacija. O tem bom pisal obširnejše v prihodnji izdaji.

Anton Vičič.

NAŠA SLAVNOSTNA IZDAJA.

DVAJSET let je v zgodovini malenkostna doba. A v našem javnem življenju pomeni dvajset let mnogo. Pred dvema desetletji in več je vladala med jugoslovanskimi naseljenci v tej deželi neprodna tema. Nazadnjaštvo je cvetelo v vseh mogočih oblikah. Borba proti zavajalnemu elementu je bila težka še posebno zato, ker napredno delavstvo ni imelo SVOJEGA lista. V tej težki situaciji se je dobilo nekaj zavednih delavcev, ki so zbrali potrebna sredstva in ustanovili v resnici delavski list — list, ki je bil posest delavcev in zastopal samo delavske interese. Tako je meseca januarja l. 1906 izšla prva številka PROLETARCA.

TEŽKI so bili boji proti temi tekom preteklih dveh desetletij. A bili so uspešni! Delo, ki ga je tekom vseh let svojega obstoja vršil Proletarec, je vam znano. Znale so vam tudi njegove zasluge, ki si jih je iztekel v razrednem boju, na polju prosvete in na polju naših naprednih podpornih organizacij.

Za dvajseto obletnico smo sklenili izdati Proletarca v slavnostni obliki. Ob enem bo to tudi prvomajska izdaja.

LETOŠNJA prvomajska izdaja bo po obsegu in vsebini prekašala vse dosedanje. Nadkrilila bo vse publikacije te vrste, kar jih je še kedaj izšlo v slovenskem in drugih jugoslovanskih jezikih. Urejena bo izborno in bogato ilustrirana. Zanj bodo napisali posebne članke sodrugi, ki so bili pri rojstvu Proletarca in drugi. Zastopani bodo v nji razni sodrugi, katerih delovanje je v tesni zvezi z razvojem tega lista in socialističnega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v tej deželi. Izmed ameriških sodrugov so nam obljubili prispevke E. V. Debs, Morris Hillquit, James H. Maurer, Bertha Hale White in več drugih vodilnih socialistov. Zastopani bodo v nji razni starokrajski socialistični pisatelji, in samoobsebi umevno, tudi mnogi dopisniki iz naših naselbin.

DA UREDIMO to spominsko-zgodovinsko izdajo v obsegu kot smo si ga načrtali, se obračamo na socialistične klube, slovenska napredna podporna društva in na posameznike, da naroče večje število izvodov slavnostne izdaje Proletarca. Cene so ji najnižje, ki smo jih mogli na podlagi izdatkov določiti.

Posamezen iztis stane.....	\$.25	100 iztisov	\$ 17.00
10 iztisov	2.30	250 iztisov	37.50
25 iztisov	5.50	500 iztisov	65.00
50 iztisov	9.50	1,000 iztisov	100.00

SOcialistični klubi J. S. Z. bodo pri razširjenju te izdaje gotovo storili svojo dolžnost. A zanašamo se tudi na zavedno delavstvo v naprednih podpornih društvi in drugih organizacijah. Slavnostna izdaja Proletarca mora doseči tisoče, in dosegla jih bo, ako bodo z nami sodelovale vse napredne organizacije po slovenskih naselbinah širom ameriške Unije. Poskrbite, da se bodo vse odzvale našemu apelu. Apeliramo tudi na posameznike, da naroče po nekaj izvodov in nam poleg vsote za naročilo pošljejo tudi natančne naslove, kam naj jih pošljemo.

Vsa naročila pošljite na naslov Proletarca.

Sodrugi in somišljeniki, naprej za socialistični tisk!

Za upravni odbor Proletarca, John Olip, Frank Alesh, Filip Godina, Joško Oven, F. S. Tauchar.

Za upravništvo, Charles Pogorelec.

Abramovičev shod v Pittsburgu.

Pittsburgh, Pa.—V soboto 28. feb. se je vršil v Labor Lyceumu shod pod avspicijo socialističnih in drugih delavskih organizacij, na katerem je govoril Rafael Abramovič, voditelj ruske socialno demokratske stranke. Vstopnina na shod je bila 50c. Udeležba je bila obilna. Pristaši Workers' Party so dobili nalog razbiti ta shod, kajti oni verujejo v svobodo govora in zborovanja samo zase. Čital sem, kakšnih "slugerskih" načinov so se posluževali na shodu v New Yorku, na katerem je govoril Abramovič, in tudi tukaj niso bili boljši. Vse pristaše, kolikor so jih mogli dobiti, so nagnali pred dvorano, kjer so razgrajali, dokler jim ni policija ukazala mirovati. Nekateri so razgrajali naprej, dokler niso bili aretirani. Nekaj jih je plačalo vstopnino in so vpadali govorniku v besedo. Da popravijo slab vtis, ki so ga imele njihove provokacije na njihove lastne pristaše, so sklicali "protesten" shod proti "socializdajalcem" in nasilstvom policije, ker jim je zabranila dejansko napasti udeležence Abramovičevega shoda. Udeleželi so se ga le najvernejši sledbeniki Ruthenbergove stranke, in ti so povečini Fišerjevi "Radnikovci" in člani tistih federacij, ki so se postavile na Ruthenbergovo stran proti Fosterjevi.

Predavanja milwauškega kluba J. S. Z.

Slovenski socialistični klub J. S. Z. v Milwaukee, Wis., je aranžiral v So. Side Turn dvorani par predavanj o sedanji politični situaciji. Dne 12. feb. je predaval Ernest Unterman, urednik dnevnika "Milwaukee Leader", o socialističnem in delavskem gibanju v Evropi, v četrtek zvečer dne 12. marca je pa predaval o stališču ameriške socialistične stranke napram gibanju za ustanovitev "tretje" stranke.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — *Tony Segina*, organizator.

IZ UREDNIŠTVA.

Naše čitatelje opozarjamo na zanimivo znanstveno predavanje "Adami pred Adamom", ki ga je imel sod. Ivan Molek v klubu št. 1. Prihodnji teden ga pričnemo priobčevati v "Proletarcu". Stvar je vredna da jo čitate.

Nadalje: Debsovo izjavo z ozirom na njegovo pomoč delavskemu obrambnemu odboru, ki so ga ustanovili člani W. P.

Mentonijeve vtise o Jugoslaviji.

Sod. Jos. Mentony iz Detroita se je mudil dalj časa v Sloveniji in Jugoslaviji. O svojih vtiskih je priredil daljši spis, katerega prvi del bo priobčen v prihodnji izdaji.

Dopisnikom, katerih poročila niso priobčena v tej izdaji, sporočamo, da bodo v prihodnji.

Zapisnik konference ohijskih klubov JSZ. bo priobčen prihodnjič.

Siskovičev polemični članek se je radi pomanjkanja prostora zakasnel do te izdaje. Njegov komentar na Medveškovo pismo bo priobčen drugi teden.

Dopisnikom: Ne glede na omejen prostor v "Proletarcu", pišite poročila o vsem kar se dogaja važnega v naselbini, posebno reči, tikajoče se socialističnih aktivnosti.

NAŠI ODRI.

"Razvalina življenja"

("Razvalina življenja", drama v treh dejanjih, spisal F. S. Finžgar, vpriporjena dne 1. marca v Chicagi pod režijo dramskega odseka kluba št. 1.)

V krajih, iz katerih prihajamo, je dota določila zakonske zveze in jih določa še danes. Edino industrijno delavstvo se ne ukvarja z dotami. A ekonomski problem tlači tudi delavstvo pri sklepanju zakonov. Na deželi pa je dota prvo vprašanje. "Koliko bo imela dote?" "Koliko bo prinesel k hiši?" "Koliko ji boste dali?"

Mešetarji so sklepali zakone in uklenili fanta in deklo "skupaj za vse življenje", dasi mogoče nista spadala skupaj niti en dan. Dota je odločila, interes grunta, dolгови, gozdi. "Se bosta že kako privadila drug drugega," modrujejo stariši in mešetarji. Pa se večinoma res "privadijo".

F. S. Finžgar je katoliški duhovnik, a spisal je precej stvari ne kot duhovnik ampak kot poznavalec socialnih razmer in ljudske duše.

Njegova drama "Razvalina življenja" ni kako veliko delo, ampak samo "ljudska drama". V nji slika zakon, ki ga je sklenil denar; poruši se raditega, ker ga je sklenil denar. Ne da je denar v kvar zakoncem. Ali v kvar jim je to, da so potisnjeni skupaj edino radi namena povečati premoženje gotove družine ali rodbine. Zakoncem, ki ne spadajo skupaj, tudi božji blagoslovi nič ne pomagajo.

Drama "Razvalina življenja" se vrši na deželi, po domače, na Kranjskem. A ta dežela je zelo prostrana, kar se tiče zakonskih zvez, "ki jih je sklenil denar, grunti in imenitnost." Vrši se v "sedanjem času" in se bo še dolgo vršila "v sedanjem času".

Urh Kante je samo kajžar, in kajžarji niso premožni. A Urh je imel tudi žganjarno, in ta mu je pomagala do premoženja. Kmetje so pri njemu pili in se zapili. Urh pa je spravljajal denar, ga posojeval in spravil še več. Žena mu je umrla, a ostala mu je hčerka edinica, Lenčka. Komu jo bo dal? Veliko je mislil Urh o tem in sklenil: Gruntar sosed Martin ima čedno premoženje, ki mu raste, da bo postal še "kralj krog in krog". Lenčko dobi on in nihče drugi! Povedal ji je svoj sklep. Zamanj mu je oporekala in ga zagotavljala, da "noče biti kraljica". Ljubila je Ferjana in on no. Ferjan je videl, da ga Urh ne mara, pa je zanemaril svoje posestvo in se udal brezdelju in veselju, da pozabi na žalost. Martin pa je bil vesel, da bo dobil Lenčko k hiši. "Samo ko bi mene vsaj malo tako rada imela kot imam jaz njo," je potožil Urhu. "Ah, kaj, od ljubezni se še ni nihče zredil, dolgovi plačal tudi ne..." mu je odvrnil v tolažbo.

"Ali je glede Tone kaj omenila?" je vprašal Urha. "Je, pa o tem ni vredno da bi govorili."

Tona je Urhova rejenka. Martin je imel z njo razmerje. Njenega otroka je poklkal k sebi Bog, ker je vedel, "da nikomur ne kaže." Martin bi se vzlic temu z njo rad nekako pobotal, kajti kakorkoli je želel ne samo Lenčko ampak tudi Urhov denar, mu je bilo hudo za Tono. "Ali mi boš branila v ta zakon?" jo je vprašal. "In če bi ti? Kakor imam košček pravice do tega, pa bi vendar vsi ljudje sodili, da sem pripaljena, če bi ti branila..." Pri vsej svoji neumnosti vendarle vem, da se nevesta pri doti, ne pa pri ženski,

posebno pri taki ne kot sem jaz. Za očeta živ človek ne ve, mati je pritavala v te hribe in je šla v večnost od vsega hudega, jaz sem pa po nepotrebnem ostala za spodtiko in napotje. Pa bi se ti pri meni ženil! Saj veš, da te odženo v norišnico . . ." Hudo je bilo Toni in rada bi ga vzela, a videla je, da ni izhoda. Denar je zmagal. Src se ni vprašalo za svet.

Lenčka je bila zvesta svojemu možu Martinu, a vzljubiti ga ni mogla. Ferjan ni pozabil na svojo ljubljeno. Kadar je nanesla prilika, je kramljala z njo, se šalil in smejal ter pil, — pil in gazil v dolgove. Nova prilika za Urha in Martina povečati premoženje. In sta ga pregnala.

Martin je postajal ljubosumen. Tudi on se je udal pijači. "Zdi se mi, da se oglašja v njemu kri njegovega starega," je tugoval Urh, ko je izprevidel, da se vse pogreza, kar je sezidal. Potrlo ga je, ko je videl, da se je tudi Lenčka udala žganju. "Vse se podira . . . Morda sem se pa vendarle motil ob Martinu . . ."

Nekega večera, ko se Martin nenadoma vrne iz gostilne, je nekdo potrkal na okno. Bil je Ferjan. Martin v blaznem ljubosumju svojo ženo umori. V smrtnem strahu je klicala na pomoč očeta, ki jo je čul in vstopil. "Ti boš mojo hčer pretepal? Pobijavec!" "Ali naj jo božam, vlačugo?"

Počasi pride skozi vežo Ferjan. "Ne ta, morivec ste vi . . ."

Žganjarnarja Urha je igral Andrew Miško. V vlogi mušika Akima v Tolstojevi drami "Moč teme" mi je mnogo bolj ugajal kot pa v vlogi žganjarnarja v gorenjskih hribih. V nekaterih prizorih je bil njegov glas premehak, "filozofski", mesto glas oderuha. Paliča, ki jo je imel, je bila nekoliko pregospoka. V prizoru, ko zaloti pri vodnjaku Ferjana z Lenčko, je bil premalo besen. Tudi maska bi morala biti nekoliko bolj "tipična". Žveplenke naj bi prižigal po stari "kmečki" navadi ob hlače, ne ob poplato škornja, ki so v takih krajih navadno mokri in blatni.

V prizorih, ko pripoveduje Lenčki da jo "hoče preskrbeti", poročiti s premožnim Martinom, ki je priden in ni pijanec, je bil dober, istotako v prizoru, v katerem pripoveduje, da se vse podira — da se je morda res zmotil ob Martinu.

Vlogo njegove edinice Lenčke je imela Angeline Tich. Dala ji je vse, kar zahteva, in zahteva mnogo.

Bila je poslušna, pustila se je prisiliti v zakon v kakršnega ni hotela a je vendarle šla. Prizoru, ko se upre očetu in možu ter jima odvrne: "Predolgo sem bila tiho, odslej ne bom več!" je dala ves zamah strte duše, ki se upre potem ko je že pozno, prepozno. V prošnjah do njiu, naj ne preganjata Ferjana, ki ni nikomur storil nič žalega, je bila izborna. Bolelo jo je, ker sta jo preganjala oče in mož radi jezikov, ki so ji podtikavali Ferjana, in pokazala je, da jo je bolelo! In potem, ko se pogreza nižje in nižje. V vseh prizorih je bila Lenčka kakršna je v drami.

Minka Aleš v vlogi Urhove rejenke Tone je predstavljala tip dekleta, ki se jih dobi povsod na deželi. Garala je brez cilja in nad — in kolikor je bilo v nji nad, so bile le sanje, kajti bila je samo dekla in nič drugega. Rada je imela Martina, udala se mu je, ljubila bi ga in bila bi mu dobra zakonska žena — ali žena se prične pri doti, ne pri ženski! Obupavala je, togotila se nad vsem svetom in trpela. Minka, poznana na našem odru, je tudi to vlogo izborna rešila.

Kmeta Martina je predstavljala Andrew Kobal. Martin je tip pridnega stiskavega kmeta, ki stremi povečati svoje posestvo. Oče mu je grunt skoro zapil, a Martin ga je zopet postavil na noge. Martin ni slab

človek. Če ne bi bilo Urha, bi mogoče celo Tono vzela, dasi mu je Lenčka ugajala, toda ne on nji. Kobal je dobro igral. Bil je na mestu v vseh prizorih, razen v zadnjem dejanju, v katerem bi moral, ko se vrne iz gostilne, pokazati več pijanosti. Tudi je bil za Martina "prelep". Če bi igral fanta, za katerim "ženske nore", bi bila njegova maska bolj na mestu. Tako pa so tiščale zanjim le bolj take, ki so se hotele primožiti na dober grunt. Dasi ne mislim da je Martin "grd fant", ga Kobalova maska vendar ni povsem pogodila.

Anton Slabe v vlogi Ferjana je bil v nekaterih prizorih premalo živahen. Ferjana si predstavljam za razposajenega fanta, ki se uda veseljaštvu, četudi šele potem ko izgubi upanje da dobi Lenčko, za katero bi delal, da bi se mu vsi čudili. Tako pa, čemu bi se mučil! Pa je večinoma z doma. Slabe je igral gladko in potrudil se je dati vlogi kar zahteva.

Filip Godina v vlogi kmeta Sirkka je bil "tipičen" kmet, ki se boji svoje žene Katre, a vendar pije in išče na posodo. Ko poseda v Urhovi žganjarni, mu misli uhajajo na dom k hudi Katri, kateri je v mladeniških letih rekel še Katrea, a tudi sedaj jo ima rad. Ko bi le ne bila tako huda! Godina je vlogo dobro pogodil. Enkrat je sicer menjal dialekt in besede mu niso šle vselej dovolj gladko, toda v mimiki je bil na mestu. Maskiran je bil pravilno.

Potovka Mica Slana prenaša žganje za druge ljudi, pa tudi sama "ga rada pije". Ko ga ji Sirk kupi frakelj, se Martin zgraža, češ, kruha bi ji kupil! A Mica ga popije, se vsa poživljena oddahne in modruje: "Taka kapljica je za staro dušo kakor olje za leščerbo. Kdaj bi že bila moja luč ugasnila, ko bi ji ne prilivala." In spet pije. Igrala jo je Pavla Levec. Kar velja za prej omenjene ženske vloge, velja tudi zanjo.

Scenerija je bila primerna, a ne brez hib. V prvem dejanju je bilo v ozadju preveč gozda. Kulisa, ki bi predstavljala vas s cerkvico in več polja, bi bila bolj na mestu. Ogenj pod kotlom v Urhovi žganjarni je izgledal bolj kot kak kamin ("fireplace") v stanovanjih. Vhod v žganjarno in napis na nji pa je odgovarjal namenu. Omara v drugem dejanju bi morala biti na levi strani, ne pa spredaj tik zraven peči. Primer na svetloba na odru naj se napravi predno se dvigne zagrinjalo, ne pa eksperimentirati z lučjo med dejanjem.

Režijo je vodil Anton Slabe.

Občinstvo je bilo z igro zadovoljno. Tudi se je držalo zelo mirno. Zadovoljno je bilo, ker je bila dobro igrana, kajti občinstvo ne pride na predstave zato da jih kritizira in išče napake, ampak da uživa.

"Razvalina življenja" je bila na našem odru že tretjič igrana, zadnjič pred štirimi leti. Udeležba je bila sedaj manjša kot na prejšnjih klubovih predstavah, a bila je kljub temu precejšnja.

Orkester je bil slab. Ako bo Bialko še igral na klubovih dramskih priredbah, je priporočljivo, da prekrbi boljši orkester.

Prihodnja klubova igra bo v nedeljo 19. aprila. Vprizorjena bo verižniška komedija "Kirke", v štirih dejanjih, ki jo je spisal Alojzij Remec.—X.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Kritika, inteligenca, blaznica i. t. d.

Dne 7. februarja je g. Vatro Grill, igralec in urednik "Enakopravnosti", napisal članek, v katerem zaključuje, da bi podpisani spadal pravzaprav v blaznico, ne pa med kritike.

Glasi se:

"Joseph A. Siskovich iz Clevelanda, O., piše v tekoči številki "Proletarca" sledeče:

"V neki kritiki sem navedel, da se v resnici inteligentnega človeka ne dobi na odru. Kdo je v stanu predstavljati si pokojnega Cankarja, da bi se šopiril na odru radi ploskanja navadne mase . . . ? (Opomniti vas moram na gorajšnje tri pike. Nekaj je preskočeno.) Res je, da za primeroma povoljno igranje ni treba nič več inteligence kot da bi hotel zapiskati na policijsko piščalko. Igralec je bil in bo mehaničen stroj, kateri izvrši vsako stvar ob določenem času; ravnoisto je z gledališkim psom. Da bi se psu pripisovalo inteligenco radi njegovih 'trikov' ne verjamem."

"Vsak komentar je odveč. Rečemo le toliko, da ne verujemo, da je še kedaj kak človeški stvor izven norišnice spravil na papir kaj tako gorostasnega!"

Najbrž je tudi ta zaključek sad naše dramatične kulture. Žalostno pri tem je nenavaden fakt, da so orlove oči naših rodoljubov, estetikov, jezikoslovcev, ljubiteljev dramatike in onih kateri se vedno zgražajo kadar se koga po nedolžnem obrekuje, ali jemlje pošteno ime, prezrle ta članek in ga pustile, da se je izmuznil neopaženo mimo. Sedaj vem, zakaj smo na tako nizki stopnji polemike! Kje neki je bil moj prijatelj L. Medvešek, ko se je to pisalo?

Predno si ogledamo ta zaključek, je dobro omeniti, da je g. Grill strgal moje zaključne stavke o inteligenci igralca iz paragrafa, kateri se ukvarja s to rečjo. Ne verjamem, da je to pošteno. Sedaj si pa oglejmo naskok, ki je imel namen znižati vrednost delnic mojih kritik na clevelandski borzi dramatične kritike.

G. Grill je brezdvomno kritično prečital moj spis v odgovor g. Primožiču. In kaj je dobil? Mojih trditvev ni skušal ovreči. Vedel je, da je zavrgel kritiko igre "Elga", dasi mi je osebno priznal, da ni slaba, česar se bo mogoče še spominjal. Za vzrok odklonitve je navedel, da ima list nekakšno pogodbo s kritikom g. Stautom, ki pa je "kontrakt" najbrž prelomil, kajti piše ne več. Dopis ge. (ali gđc., ne vem) Ane Pengov zadene potemtakem tudi njega.

Torej bi bilo boljše, da bi odgovoril na stavek dopisovalke Ane Pengov, v katerem pravi, da kritike niso za vnanje liste. In ali ne bi bilo bolj stvarno, če bi me res pokazal kot "stvor izven norišnice"?

Zanimivo je, da se do danes vsi moji kritiki prešenetljivo soglasno strinjajo, da sem "neumen".

G. V. Grill si je nekaj dni po tej objavi vzel na pomoč v polemiki o inteligentnosti igralcev "Ameriško akademijo za umetnost in leposlovje". To je ista akademija, kateri je eden najbolj priznanih dramatičnih kritikov v Evropi pokazal, da so v nji čudno 'razumni' ljudje, ko jim je povedal, da imajo v Ameriki kritika, kateremu niso dali prvenstvo na polju dramatične kritike, pč pa so ga ignorirali. In ta kritik sodi, da je igralec Walter Hampden slab, res zelo slab! Dokazi, kakor

hitro citiram zgrešen komentar g. Grilla na poročilo iz New Yorka. Dobil sem ga v "Škratu", ki služi našemu igralcu kot nom de guerre. Glasi se:

"Škoda, da niso Šiškoviča vprašali! V listih čitam sledeče brzojavno poročilo:

"New York, 9. feb.—"Ameriška akademija za umetnost in leposlovje" je kot se danes poroča, podelila igralcu Walter Hampdenu zlato svetinjo kot priznanje za njegovo delo na odru."

"G. Siskovich, ta učena butica iz Clevelanda, ki je te dni odkril, da je igralec bil in bo mehaničen stroj ter ga postavlja v isto vrsto z gledališkim psom, bo nedvomno nemudoma odposlal na urad "Akademije za umetnost in leposlovje" odločen protest.

"To lahko stori v imenu razžaljenih psov, katere se tako grdo zapostavlja s takim nezaslišnim početjem. Hvaležnost vseh psov na tem in onem svetu mu je zagotovljena.

"Sploh se mi zdi čudno, zakaj velikopotezni g. Šiškovič hodi gledat dramske predstave.

"Pasje razstave bi bile veliko bolj primerno in hvaležno polje za njegove kritične sposobnosti in ambicije."

No, to je že malo boljše! Polomljeno je pa vseeno. Kar se tiče "odkritja", lahko omenim, da je to storilo že več drugih kritikov pred menoj.

Protestov v New York mi ni treba pošiljati. To bodo storili drugi kritiki ob času. Rečem pa mojemu kritiku, da je avtoriteta akademije najslabši ščit, ki si ga je mogel izbrati. V tej akademiji so večinoma navadni kritiki, po profesorski modi kritiziranja, to je, sentimentalno laskavo in razkošni; Gordon Craig, katerega sodbo so ti akademičarji visoko cenili, jim je rekel, da njih najboljši dramatični kritik še ni priznan od njih, temveč da so ga imeli za tepca. In kaj piše ta kritik o Hampdenu:

Igralec "Gillette commits a hundred sins against histrionic art in every one of his performances. Walter Hampden to take a single example, commits not a tenth that number. Yet Gillette is ten times as pleasant an actor to watch."

Ali vidite? Hampden je inteligenčen, Gillette ni. Vendar, Gillette je boljši! Nadaljni dokaz:

"Our leading Shakespearian actor. — Mr. Fritz Leiber's consistently fine work in a comprehensive repertoire gives him, I believe, the leadership of our Shakespearian stage. Beside this Leiber, Mantell takes on the aspect of a bull attempting to play the zither, Hampden (to je tisti Hampden, katerega je akademija odlikovala) of a college professor dancing to a gipsy tune, and Sothorn of a distinguished New England grandpa dressed up as Romeo at a fancy ball."

Ali nisem res "učena butica", ker vem o čem govorim! A moj kritik me hoče kar tako enostavno pogaziti. Ne gre!

Da ne pozabim, bom omenil, da ima Walter Hampden navado beračiti za priznanje pri kritikih v nezaslišno dragih cirkularjih. Nadalje, da ga je kritik, katerega sem citiral, samo čul čitati Shakespearea, da je čital ulogo dobro, a igrati jo ga ni videl. Ta kritik je Nathan; to mnenje je izrazil v svoji knjigi "Materia Critica".

Na vprašanje, zakaj posečam "dramske" predstave, bi lahko odgovoril na več načinov. Prvi odgovor je, da zato da lahko kritike pišem; drugi, ker že

lim, da se napravi konec hvalisujočim, nezaslužnim kritikam, katere nas ne privedejo nikamor; tretji, kaj komu mar!

Zopet preteče nekoliko dni. Moj blagohotni prijatelj V. Grill mi je poklonil, kot akademičarji Hampdenu, "čast feldmaršala na kritičnem bojnem polju." Evo, tako-le:

"Danes je med ameriškimi Slovence kritika v modi." Dramatična že ni.

"Nek učen fant iz Clevelanda pa si je poklonil čast feldmaršala na kritičnem bojnem polju, po katerem jako vztrajno in junaško preliva črno tinko.

"Fant očitno smatra polje kritike za nekak občinski pašnik po katerem je vsakemu svobodno, da preobrača kozolce in zbija kozle po svoji mili in dragi volji."

Nadomestimo besede drame in njih predstave namesto kozolce ter besedo igralec mesto kozle, pa bo stavek tudi v redu.

"Tega mu živ krst ne bi štel v zlo, če bi pri tem pustil v miru ljudi, ki imajo važnejše in koristnejše posle."

Zelo rad bi vedel, kaj so ti važni in koristni posli? In nadalje, koga pa šikaniram? Ali koga silim, naj moje kritike čita? Če jih čitajo tudi tisti ki jih ne marajo, kaj morem zato?

"Govekarjeve stvari mu niso všeč, ker je čital, da jih je Cankar obsojal."

Cankar jih je obsodil s stališča literature in narodoljubnosti. Jaz sem jih ocenil kot dramatične

predstave in kot igre. Moje sodbe o Govekarjevih igrah niso nikako "opičje posnemanje". Ako ne verjamete, jih prečitajte ponovno in potem primerjajte z onim kar je pisal Cankar.

"France Prešeren pravi nekje, da marsikdo, ki samo nekaj kvasi, misli da je klasik. Te besede so bile sicer že dolgo nazaj zapisane, toda resnične so še vedno."

Istina! Le, da je bil citirani stavek poslan na napačen naslov!

Joseph A. Siskovich.

Foster in Ruthenberg.

Boj, ki se je pričel že pred letom med Fosterjovo strujo na eni strani in Ruthenbergovo na drugi, se v Workers' Party nadaljuje. Po ponesrečeni konvenciji "farmarske-delavske stranke" dne 3.—4. julija 1923 v Chicagi, na kateri je bila ustanovljena "zgodovinska" federativna farmarska-delavska stranka, je pričel Foster uveljavljati svojo strujo, ki se je izrekla proti ponavljanju takih eksperimentov. Ruthenberg je odgovarjal Fosterju, da govori iz njega sindikalistični duh, ki ne more zapopasti naloge in taktike prave proletarske stranke. Ker je imel Ruthenberg v eksekutivi W. P. večino, se je njegov eksperiment ponovilo še na šentpavelski konvenciji dne 17. junija 1924, kot znamo z enakim rezultatom. Po šentpavelski konvenciji je dobil Foster med članstvom že več zaslonbe in pridobil je tudi večino eksekutive na svojo stran. Ker

OGLAŠAJTE PRIREDBE KLUBOV IN DRUŠTEV

V

"PROLETARCU"!

"ČAS", ...

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, zanimive zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljajte naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

Ljudje iz vseh krajev sveta

pošiljajo denar v vse kraje sveta — s posredovanjem dobre in izkušene poslužbe katero nudi po najnižji ceni največja jugoslovanska banka v Zedinjenih državah

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste,
CHICAGO, ILLINOIS.

(nastala z združenjem Kaspar State Bank in American State Bank)

KJER VARČNI
LJUDJE NALAGA-
JO REDNO IN IN-
VESTIRAJO RA-
ZUMNO.

Preskrbite si vožnje listke v Evropo z našim posredovanjem. Zastopamo vse prekomorske črte.

V vašem lastnem interesu je, da vprašate za cene pri nas.

sta predsedniški in podpredsedniški kandidat, nominirana na šentpavelski konvenciji, po zborovanju Konference za progresivno politično akcijo v Clevelandu odstopila, se je W. P. iznašla v zelo neprijetni zagati, katere se je rešila s tem, da je nominirala svoje kandidate, dasi se je hotela prav temu izmerjenju svoje moči izogniti. Podvzela je veliko kampanjo, ki je prinesla okoli 50,000 glasov. Po volitvah je Fosterjeva večina v eksekutivi izdala proglas, s katerem se je izrekla proti nadaljevanju Ruthenbergove taktike "za ustanovitev masne farmerske-delavske stranke". A Ruthenbergova manjšina se s tem ni zadovoljila, večini se ni hotela pokoriti, in večina se je udala v toliko, da je dovolila diskuzijo o tem vprašanju v strankinem časopisu, ki je bila polna očitanj in tudi psovke in obdolžitve so letele na vse strani. Drug drugemu so predbacivali oportunitizem, nerazumevanje Marksovih nauk in odtujevanje leninizmu. A Foster je končno zmagal. V svoji poslanici, v kateri proglašala zmago, se pritožuje nad manjšino, ki se še ne poda in krši disciplino. Izvaja v nji, da so tekom diskuzije Ruthenbergovi pristaši prirejali tajne sestanke, na katerih so kovali zarote proti Fosterju in večini eksekutive. Agitatorji, naklonjeni Ruthenbergovemu stališču, potujoči na strankine stroške, so porabili svoj čas v intrigah proti večini eksekutive in njenemu stališču.

Ruthenberg je tajnik in Foster predsednik W. P. V proglasih stranke sta podpisana oba kot uradnika stranke, kar naj bi napravilo na javnost utis o slogi in disciplini v organizaciji. A ta boj, ako se ga bo nadaljevalo, bo prinesel razkol, ali pa bo večina izključila uporne voditelje manjšine. Obe struji se zanašati na Moskvo, in obe skušate dobiti njene simpatije.

Odbor jugoslovanske organizacije W. P. se je glasno izrekel za Ruthenbergovo strujo in le nekaj posameznih članov se je v njenih glasilih potegovalo za Fosterjevo taktiko.

"Daily Worker", angleško glasilo W. P., je pred tedni pričel s kampanjo za zbiranje fonda \$50,000, kateri naj bi rešil obstoj listu. Izdali so posebne zavarovalne police, označene z raznimi vsotami, katere so prodajali članom. Kdor je prispeval gotovo vsoto, je dobil to polico, ki mu je bila dokaz, da je storil svojo nalogo. Odzivi pa niso bili povoljni, dasi so nekatere organizacije in posamezniki prispevali za njihove razmere zelo visoke vsote.

Nekaj listov narodnostnih federacij, med njimi italijanski dnevnik, so prenehali izhajati. Ker je tiskarna lista "Daily Worker" izgubila mnogo posla radi izselitve ali pa prenehanja gotovih listov W. P., je bil narejen pritisk na odbor jugoslovanske sekcije, da naj da svoje glasilo "Radnik" v tisk strankini tiskarni. Radnikovi uredniki so sicer nasprotovali radi večjih težav, ki jih bodo imeli z "Daily Workerjevo" tiskarno, a šlo se je za obstanek tiskarne in tako se "Radnik" sedaj tiska v "lastni" tiskarni. Dosedaj ga je tiskala tiskarna Adrija, ki jo lastujejo hrvatski tiskarji.

Zelo enostavno.

"Kaj moraš storiti, da si pridobiš na shodu simpatije avdijske?"

"Nič posebnega. Najprvo poizvedi, kaj avdijske hoče, in potem ji povej, da je v pravem, pa ti bo ploskala," je odgovoril senator Sorghum, in on ve, kako se je treba igrati z avdijsko.—(Washington Star.)

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koka in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Napredek socialistične stranke v Argentini.

V začetku tega leta je v Buenos Airesu zborovala argentinska socialistična stranka; konvencija je razpravljala in sklepala o raznih problemih in revidirala strankin program z oziroma na taktiko v občinah in glede minimalnih zahtev.

Pri zadnjih municipalnih volitvah v Buenos Airesu je dobila socialistična stranka 57,159 glasov; vseh glasov skupaj je bilo oddanih 170.000. Socialistični glasovi so od l. 1922 narasli 14%. V mestnem svetu, v katerem so socialisti najjačja stranka, imajo petnajst sedežev. V manjših mestih so socialisti v zadnjih dveh letih zelo napredovali. V Mar Del Plata imajo večino.

Kadar pride kako gibanje v modo, se mu pridružijo množice. Ko moda izgine, izginejo množice in se potope v letargijo. Samo razumni delavci ostanejo v akciji in vodijo svojo barko po morju vznujenosti, reakcije in kaosa naprej v varen pristan.

Kaj često pomeni beseda "ni upanja?"

Take bolezni, za katere pravimo da ni upanja, so navadno slučajni, kjer ni bilo dano bolniku pravo zdravlilo. Mr. John Aleksi nam je pisal iz Daisytown, Pa. box 364 19. jan. 1925: "Dve leti sem bil v postelji. Rekli so, da za me ni nobenega upanja in pričakovali so da vsak čas umrem. Nato sem vrgel na stran vsa zdravila in začel uživati Trinerjevo zdravilno grenko vino. Počutil sem se čim dalje boljši, in danes, ko sem zdrav, vsaki pravi, da ni nobenega dvoma da Trinerjevo zdravilno grenko vino lahko pomaga vsakemu. Cel moj zdravnik me je vprašal kako zdravlilo sem jemal." Kjerkoli je vzrok bolezni kak želodčni nered kot je slaba prebava, zaprtje, samozastrupljenje, je Trinerjevo zdravilno grenko vino neprecenljivo zdravilo. Isto izčisti želodec in čreva in pripravi prebavne organe, da zopet normalno delujejo. Poskusite tudi Trinerjev Liniment za revmatične in nevralgične bolečine, hrbtobol, ozebljine ali otekline in Trinerjev Cough Sedative za prehlade. Če jih ne morete dobiti v domači lekarni ali trgovini z zdravili, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje s 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Melek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana	1.00
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij, roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTV IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPNEHELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. sv. vezan	1.50
III. sv. vezan	1.50
IV. sv. vezan	1.25
V. sv. vezan	1.00
VI. sv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prev. I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Benčič), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesništvo, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TEGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRILJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, snodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib-sen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN CLOVER, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.55
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri snodejanke, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITONI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? De-bata	.20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kora)	5.00